

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 9. Vtrum actus membrorum exteriorum imperentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

liore; sed hoc fieri nequit, nisi iudicem illam ve-
riorem; ergo.

Respondeo Negando minorem: vt enim illam
sequar in praxi, sufficit vt iudicem illam proba-
bilem & verisimilem, & vt sciam me posse operari
secundum sententiã probabilem, vt infra dicitur,
q. 19. a. 6. dub. 7.

ARTICVLVS VII.

Utrum appetitus sensitui actus imperentur?

22
Passiones
animi, vt
ira, odium
&c. impera-
re possunt.

Respondeo & Dico Primò, Actus appetitùs
sensitui, vt ira, odium, concupiscentia, tri-
stitia, possunt imperari. Probat, Quia volun-
tate aliquid absolute volente, vel nolente, sequi-
tur in phantasia apprehensio conformis, ex qua
ulterius sequitur motus in appetitu sensitui cõ-
formis. Et ratio est, quia cum appetitus inferior
non sit suapte naturã liber, necessariò sequitur
apprehensionem phantasiæ. Hæc autem necessariò
sequitur imperium voluntatis & intellectus.

Dices, Sæpè experimur non posse nos excitare
dolorem in parte inferiore, dum de peccatis vo-
lumus dolere: ergo appetitus inferior non neces-
sariò obedit.

Respondeo, si voluntas perfet, necessariò orie-
tur aliquis motus in appetitu inferiore; vt rectè
docet Caietanus: Hic tamen motus sæpè erit
valde remissus, nisi voluntas sit vehemens; quò
fit vt vix sentiat, præsertim cum notabilis spi-
rituum & sanguinis commotio ob aliquod impe-
dimentum non coniungitur.

23
Non pos-
sunt sem-
per tolli.

Dico Secundò, Motus appetitus sensitui non
semper possunt tolli imperio rationis & volunta-
tis, vt experientia docet. Hoc autem fit, quoties-
cumque non est in nostra potestate tollere ima-
ginationem, ex qua illa commotio oritur. Quod
tripliciter accidit. Primò, cum obiectum est præ-
sens & sensu percipitur. Secundò, Quando ima-
ginatio excitatur cum magna humorum & spiri-
tuum commotione, vt fit in subito terrore, subita
ira, &c. Tertiò, Quando ab aliqua causa extrin-
seca, vt ab Angelo, vel dæmone, imaginatio cie-
tur. His euentis, non potest voluntas omninò tol-
lere passionés excitatas; quia non potest tollere
imaginationem, ex qua necessariò sequuntur. Si-
cut enim non potest mouere appetitum inferio-
rem, nisi mediante imaginatione; ita neque po-
test eius motus tollere, nisi tollendo imagina-
tionem.

24
Possunt
tamen isti
motus red-
di ineffica-
ci.

Dico Tertiò, Est tamen in potestate volunta-
tis, quamdiu ratione vtitur, efficere vt isti motus
sint inefficaces, seu vt non prorumpant in actum
externum completum.

Probat Primò, quia actio humana comple-
tur in actibus exterioribus: atqui completio ope-
rationis pertinet ad directionem superioris po-
tentia, vt docet D. Augustinus lib. 12. de Trinit.
c. 12. Non potest, inquit, peccatum efficaciter perpe-
trandum mente decerni, nisi illa mentis intentio, penes
quam summa potestas est membra in opus mouendi, vel
ab opere cohibendi, male actioni cedat & seruiat: Ita-
que necesse est, vt voluntas consentiat.

Secundò, Si passionés possent mouere membra
in opus tenitente voluntate, maxima esset inor-
dinatio in naturã humanã, & in Repub. Nam ho-

mo & in seipsum & in proximos gratisima sæpè
committeret absque culpã; vnde nec iuste pos-
set puniri.

Dixi, Completum, quia interdum imperfecti mo-
tus in parte genitali sequitur ex passione & ima-
ginatione; quæ pars non ita paret rationi vt cete-
ra membra. Cuius ratio est, quòd imaginatio de-
lectabilium tactus maximè concitet spiritus, qui-
bus hæc pars potissimùm regitur, qui concitati
eam mouent. Reliquis partibus neque tanta copia
spirituũ feruit, neq; illi spiritus concitantur ima-
ginatione operationis, eò quòd in illorum ope-
ratione non sit tanta voluptas.

Ex his patet, quomodo prauis motibus & cu-
piditatibus sit resistendum. Primò, Tollenda est
imaginatio, ex qua oriuntur, diuertendo illam ad
aliud; vt ad mortis, iudicij, inferni consideratio-
nem. Secundò, si sic tolli nequeat, fortiter id quod
proponitur, est voluntate repudiandũ tamquam
summum malum, æternam concilians miseriam.
Ex hac enim voluntate fiet, vt etiam phantasia
hoc tamquam malum apprehendat, vnde motus
ille prauus mitigabitur. Tertiò, implorandum est
diuinum auxiliũ; quia etiamsi voluntas suis viri-
bus possit aliquantulum resistere, tamen nisi di-
uinitus iuuetur, importunitate imaginationum
& motuum appetitus inferioris, tandem tædio
affecta trahitur in cõsensum. Quid enim superest,
Nisi vt quo adiuuante vincimus, eodem non opitulante,
vincamur? vt ait D. Leo.

ARTICVLVS VIII.

Utrum actus anima vegetantis imperentur?

Conclusio est, Hos actus non subdi imperio
rationis; vt sunt, concoctio, attractio, expul-
sio, retentio, assimilatio. Idem dicendum de
pulsu cordis & arteriarum, qui tamen motus sunt
ab anima sentiente.

Ratio est, Quia hi motus neq; sunt apprehensio
aliqua, neque sequuntur apprehensionem, sed vim
merè naturalem.

His etiam addi potest, neque actus sensuum
exteriorum subiacere voluntatis imperio, nisi
mediante motu locali, quo possunt applicari obie-
ctis, vel auerti, vel interposito medio impediri.
Ratio est, quia propositis obiectis, merè natura-
liter operantur, sicut vires rerum naturalium.
Intellectus autè & phantasia secundum se & im-
mediatè subiacent imperio voluntatis, quia se-
cundum se possunt applicari ad operandum abs-
que interuentu vllius alterius motus circa ipsos,
præter actum voluntatis.

ARTICVLVS IX.

Utrum actus membrorum exte- riorum imperentur?

Conclusio est, Actus membrorum subsunt
imperio rationis. Probat Diuus Thomas,
quia motus membrorum sunt à potentijs sen-
situius: atqui potentia sensituius subsunt imperio
rationis & voluntatis; ergo etiam motus mem-
brorum.

Dices,

Dices, Hæc ratio non videtur vera, nam motus manuum & pedum non fit per sensus, sed per potentiam motiuam.

Resp. Et si motus isti sint à potentiâ motiuâ, egent tamen sensuum directione; non enim rectè fieri possunt, nisi sensuum cognitione dirigantur: & ita pendent à sensibus quoad directionem & modum, quo fiunt. Vnde rectè sequitur, hos motus pendere ab imperio rationis & voluntatis, quoad directionem, & modum sui. Quod verò secundùm substantiam suam ab imperio rationis pendeant, patet; tum quia modus quo isti motus fiunt, non distinguitur ab ipsorum substantia; tum quia toti fiunt à potentiâ motiuâ, quæ ad nutum pareret voluntati.

28
Anima imperat corpori de potestate mens appetitui feriori potestati.

Ex his intelligi potest illud Aristot. 1. Polit. cap. 3. animam imperare corpori *δασποτικὰς*, id est, imperio herili: intellectum verò imperare appetitui sensitivo *πολιτικὰς καὶ βασιλικὰς*, nempe quia anima per intellectum & voluntatem sic imperat corpori, vt resistere nequeat; sed ad nutum parere debeat, tamquam mancipium, quod nullo modo potest imperio domini resistere, aut tergiuersari: appetitui verò inferiori, sicut Magistratus ciui, & Rex subdito, qui potest tergiuersari. Et si enim voluntate absolute volente, appetitus inferior utrumque pareat, tamen simul potest reniti per quosdam motus inefficaces, qui si durent, interdum faciunt rem videri tam suauem & commodam, vt voluntatem alliciant ad immutandum bonum propositum, & in consensum pertrahant.

Ratio huius discriminis est, quia membra non habent yllam functionem, nisi quæ intrinsecè & immediatè pendeat à vi motiuâ, quæ immediatè applicatur à voluntate. Vnde ad nutum parent, nisi corpus sit malè affectum; vt si desint spiritus, qui sunt motus instrumentum: appetitus autem inferior habet propriam operationem, ad quam naturaliter excitatur proposito obiecto, vnde non habet intrinsecam dependentiam à voluntate in suis operationibus, sicut neque sensus externi.

D V B I V M.

Quot genera actuum voluntariorum concurrant in quouis negotio, & quo ordine?

29
Caiet.

Aicctanus qu. 16. art. 4. enumerat duodecim, quidam alij quidecim. Sed reuera multi ex illis quos isti enumerant, non sunt necessarii, vt ex suprâ dictis colligi potest.

Pro responsione, Notandum est esse duos ordines actuum, ad quos omnes sunt referendi; scilicet ordinem intentionis & executionis.

Ad ordinem intentionis quinque actus sunt necessarii. Primus, Cognitio finis. Secundus, Intentio finis. Tertius, Consilium de medijs. Neque hic opus est imperio, quo ratio imperet consilium, neque electione quâ voluntas eligat consultare. Nam ex vi intentionis finis, intellectus naturaliter applicatur ad consultandum. Quartus, Iudicium de medio eligendo. Quintus, Electio; hic est vltimus in ordine intentionis. Damascenus lib. 2. cap. 22. post iudicium, ponit *ὑπόμνην*, deinde electionem. Per *ἔγνω* videtur intelligere *Consensum*. Sed suprâ dictum est, *Consensum* non distingui re ab *Electione*. Vnde hic actus non est necessarius.

30
In ordine executionis, sequitur ordo executionis, in quo primus actus est Imperium (accepto hoc nomine pro voluntate exequendi) quod imperium interdum distinguitur ab electione, nempe quando electio non complectitur omnes circumstantias, cum quibus opus est exequendum. Interdum verò non distinguitur nisi ratione, scilicet quando has circumstantias complectitur, vt suprâ dictum est. Damascenus videtur hoc imperium intelligere per *ἔργον*, id est, impetum: ponit enim *ἔργον* immediatè post electionem. Secundus, Est vsus passiuus, seu operatio potentie exequentis; nam vsus actiuus non distinguitur ab imperio. Tertius, Est Adeptio finis: si tamen hæc adeptio per aliquem actum distinctum fiat. Quartus, fructio seu gaudium ex presentia finis; & hic terminatur ordo executionis. Itaque in vniuersum nouem species actuum sunt necessariae.

31
Series horum actuum facit vnum numero peccatum ad confessionem.

Notandum Primò, Omnes actus qui sunt post intentionem, trahere bonitatem vel malitiam ex intentione, quia ex vi intentionis sequuntur. Ideo enim Consultatio est mortaliter bona, vel mala; quia procedit ex bona vel mala intentione. Idem dicendum de Iudicio, Electione, Imperio, vsu, Adeptione. Itaque tota hæc actuum series censetur vnum numero peccatum in ordine ad confessionem. Vnde qui homicidium commisit, non tenetur dicere se intendisse, consultasse de medijs, iudicasse, elegisse, &c. Sed sufficit, dicat se commisisse homicidium: nisi forte aliquod medium aliàs per se illicitum interuenisset; vt si arte magica, vel operâ alterius vsus fuisset.

Notandum Secundò, In omni actu libero plures rationes actuum concurrere, sed tantum implicite, quatenus vnus idemque actus implicite super seipsum reflectitur, vt suprâ dictum est.

Q V Æ S T I O X V I I I.

De Bonitate & malitia actuum humanorum.

Postquam explicuit Diuus Thomas naturam actuum humanorum in genere, incipit hic agere de bonitate & malitia eorundem actuum. Quæstione quidem 18. de bonitate & malitia actuum humanorum, præfiscendo ab internis & externis. Quæstione 19. de bonitate & malitia actuum interiorum vo-

luntatis. Quæstione 20. de bonitate & malitia actuum exteriorum. Quæstione 21. de quibusdam conditionibus actuum, quæ sequuntur bonitatem & malitiam; vt esse laudabile, vituperabile, meritorium, demeritorium.